

МІНІСТЕРСТВО ЗАХИСТУ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА
І ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА ЕКОЛОГІЧНА АКАДЕМІЯ
ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ ТА УПРАВЛІННЯ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

**ВИХОВАННЯ ДУХОВНОСТІ ОСОБИСТОСТІ
У КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ
ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ**

27 лютого 2020 р.
м. Київ

Видавничий дім
«Гельветика»
2020

Редакційна колегія:

Бондар Олександр Іванович – доктор біологічних наук, професор, член-кореспондент НААН України, ректор Державної екологічної академії післядипломної освіти та управління (голова)

Фінін Георгій Семенович – доктор фізико-математичних наук, професор, перший проректор з науково-педагогічної роботи Державної екологічної академії післядипломної освіти та управління

Отич Олена Миколаївна – доктор педагогічних наук, професор, проректор з інноваційного та технологічного розвитку Державної екологічної академії післядипломної освіти та управління

Барановська Ванда Євгенівна – кандидат економічних наук, директор Міжгалузевого координаційного центру екологічної освіти для сталого розвитку Державної екологічної академії післядипломної освіти та управління

Нагорнева Наталія Анатоліївна – директор Центру науково-екологічної інформації Державної екологічної академії післядипломної освіти та управління

Хурманець Галина Григорівна – доцент кафедри зеленої економіки Державної екологічної академії післядипломної освіти та управління

Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради
Державної екологічної академії післядипломної освіти та управління
(протокол № 2-20 від 12 березня 2020 р.)

Виховання духовності особистості у контексті реалізації цілей сталого розвитку України : збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції ; Київ, 27 лютого 2020 р. / за наук. ред. О. І. Бондаря, О. М. Отич. – Київ : Видавничий дім «Гельветика», 2020. – 188 с.

ISBN 978-966-992-165-9

У збірнику матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції «Виховання духовності особистості у контексті реалізації цілей сталого розвитку України» (27.02.2020 р., м. Київ) представлено стратегічні документи, напрацьовані під час проведення заходу (Привітання духовних лідерів України учасникам конференції, Резолюція конференції), а також викладено тези доповідей з проблем сталого розвитку України, реалізації Стратегії державної екологічної політики до 2030 року, підвищення рівня моральності і духовності українського суспільства, удосконалення форм і методів екологічного та духовно-морального виховання громадян України.

Для майбутніх і працюючих фахівців у галузі екології, освіти, науки, державного управління, теології.

УДК 37.013(477)(063)

Вступ	7
Привітання духовних лідерів України учасникам конференції	13
Резолюція конференції	33
Тези доповідей учасників конференції	39
Бондар О. І. Духовні та екологічні виміри сталого розвитку України на початку XXI століття	41
Митрополит Олександр (Драбинко). Екологічна криза у розрізі християнського світосприйняття	45
Митрофорний протоієрей Віталій Данчак. Внесок державної екологічної академії післядипломної освіти та управління в обґрунтування і впровадження духовних основ сталого розвитку українського суспільства	49
Унгурян П. Я. Духовні засади Стратегії сталого розвитку	50
Паночко М. С. Духовні основи сталого розвитку українського суспільства	53
Саух П. Ю. Духовність у добу «товарної» концептуалізації освіти: сподівання без надії	56
Кушерець В. І. Бог і людина в науковому світогляді	63
Супрун М. О., Ковальчук І. П. Педагогіка в контексті духовної освіти	67
Фінін Г. С. Завдання громадянського суспільства у покращенні екології довкілля	70
Отич О. М. Духовна сутність виховання	73
Третяк А. М. Формування ідеології розвитку землекористування сільських територій як соціально-культурного і духовного простору	76
Риженко Н. О., Струков Д. Г., Величкін С. В. Екологічне нормування полютантів для забезпечення внутрішньо-динамічної рівноваги екосистем	80

<i>Ліпський П. Ю.</i> Екологізація суспільної свідомості для прискорення переходу України на засади сталого розвитку	83
<i>Жуковський В. М., Топішко І. І.</i> Модель духовно-морального виховання особистості для забезпечення сталого розвитку українського суспільства	86
<i>Оліферчук В. П.</i> Духовність – основа збалансованого розвитку України	90
<i>Закорчевна Н. Б.</i> Екосистемні послуги та їх оцінка як важливий крок на шляху виконання глобальної цілі сталого розвитку 15 – «Захист і відновлення екосистем суші»	97
<i>Серова Г. В.</i> Дидактичні аспекти навчання сталого споживання учнівської молоді	102
<i>Кондрацька Л. А.</i> Педагогіка розкриття особистості: між цивілізаційних розломів	105
<i>Білик Н. І.</i> Управління виховним процесом у закладі загальної середньої освіти на засадах духовності	108
<i>Сіданіч І. Л.</i> Формування відповідального ставлення дітей та молоді до природи на основі духовно-моральних цінностей Святого Писання	116
<i>Спис О. А.</i> Роль Церкви у формуванні ментальності українського народу на сучасному етапі	118
<i>Шевчук А. В.</i> Сучасна освіта у вимірі християнських цінностей	121
<i>Стульківська М. М.</i> Зв'язок між релігійністю та типом прив'язаності особистості	125
<i>Грищук Д. Г.</i> Освіта і духовність – пошук точок взаємозв'язку та взаємовпливу	127
<i>Лесик Г. В.</i> Виховання особистості: екологія сучасного педагогічного середовища	131
<i>Аниськіна С. А.</i> Моральні ідеї І. Канта як орієнтири сталого розвитку суспільства у XXI столітті	133
<i>Бринь Л. І.</i> Духовні цінності як основа змісту неформальної педагогічної освіти в громадських віросповідних організаціях України	136
<i>Рибалка Л. Д.</i> Виховний потенціал українських народних екоетичних традицій	140

<i>Гіндак К. С.</i> Психопрофілактичний напрям розвитку духовності нації	144
<i>Примак А. А.</i> Оказіонально-обрядові тексти в історичному процесі утилітарного пізнання людиною природи	146
<i>Паньків Л. І.</i> Учнівський музичний театр як художньо-освітнє середовище в умовах сучасних викликів суспільства	148
<i>Костюченко О. М.</i> Боже Домобудівництво як основа сталого розвитку України	151
Програма конференції	155
Фотохроніка конференції	181

За підтримки GIZ Ukraine створений сайт, на якому розміщені розроблені методики, навчальні матеріали, презентації, мотиваційні відеофільми, ігри, сервіс-конструктор з готовими прикладами вправ і завдань з різних предметів для учнів 5-7 класів. Він є унікальним освітнім дидактичним інструментом реалізації наскрізної змістовної лінії «Екологічна безпека і сталий розвиток», що допоможе вчителю підготувати без значних зусиль і витрат часу урок за відповідною тематикою з будь-якого шкільного предмету. Урок, який буде цікавим і буде мотивувати учнівську молодь до сталого способу життя.

Література:

1. Цілі сталого розвитку: Україна. Завдання та індикатори 2017. URL: <https://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/library/sustainable-development-report/sustainable-development-goals--targets-and-indicators.html>
2. Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» від 28.02.2019 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19>
3. Нова українська школа. URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola>
4. Методичні рекомендації з викладання предметів на 2019/2020 навчальний рік. URL: <https://osvitoria.media/news/u-mon-nadaly-rekomendatsiyi-z-vykladannya-predmetiv/>

ПЕДАГОГІКА РОЗКРИТТЯ ОСОБИСТОСТІ: МІЖ ЦИВІЛІЗАЦІЙНИХ РОЗЛОМІВ

Людмила Анатоліївна Кондрацька

доктор педагогічних наук, професор;

кафедра музикознавства і методики музичного мистецтва

Тернопільського національного педагогічного університету

імені Володимира Гнатюка

luda.kondratska@gmail.com

Нині ми стрімко входимо у сферу «цифрової» антропології, оновлений соціолінгвістичний реєстр спілкування «технологізованої тілесності» і програмного агента. Це зумовлює парадокс трансформації ставлення дизайнера-«конвертита» до своїх власних вчинків: не як «інженера», а власне як людини.

Утім, у віртуальній суперечці з приводу того, «**що таке людина?**», «цифрові» постмодерністи остаточно заблукали у рефлексивній мандрівці: челенджер → чойсер → networker → «понтіфік» → «навігатор»... Споглядання самореалізації згаданих форм-модифікацій німичної людської думки, на жаль, лише відкриває перед вкрай спантеленим антропологом чергову скриньку Пандори, але чіткої перспективи того, «камо грядеш, сучасна людино?» не дає. Найбільшим здобутком цих пошуків постає солідаризація з розпачливим вигоком М. Фуко про «смерть людини».

Як бути у цій ситуації? Підтримати позицію Ж. Дельоза і Ф. Гваттарі, а отже практику автопоезису як продукту апоретичного мислення «опозиції без опозиції», що ґрунтуються на принципах радикального антиесенціалізму, радикального плюралізму і контингенції, реалізація яких дозволяє помислити «більше двох альтернатив» і бути залученим у гру вселенського «рою»? Погодитись з М. Фуко, котрий пропонує згадати епімелей (турботу про переображення ума) у ситуації «нової трійці» (довіри, соціальної надії і моральної амбіції)? А чи дослухатись до С. Хоружого і його закликів повернутись до ісихастської православної традиції?

Шанс екзистенційної осциляції над/між згаданими сцена-ріями виживання у холодній і темній пустелі світу без Бога

пропонує метамодернізм, передбачаючи розкриття у людині таких здібностей:

- усвідомлення причини втрати повноти людського знання сутності речей (logosu proforicus), а відтак осмислення доцільності апостольської поради: «не пристосовуйтеся до віку цього, але перемініться відною розуму вашого» (Рим., 12, 2);

- відродження ставлення до філософії як до шляху особистого спасіння, а до творчості як до духовної практики; уміння результативно трактувати парадокс;

- орієнтації на Красу і на творчу свободу духа;

- відновлення активного прагнення до Істини на основі віри – розумної, сердечної і незгасної;

- визначення аддитивного об'єму проблеми (зокрема мистецької) на основі створення мотиваційних альянсів співбуття з її сутністю;

- здатність до співпраці в любові з альтернативною позицією (в часі і просторі) та її носіями (як носіями цінності образу Божого) – можливо, до часу «незнаними і не шанованими, але нерозпачливими і небезнадійними» (2 Кор. 4, 8-9) – заради перспективи утвердження Істини;

- здатності вийти за межі буденного сприйняття і пережити «досвід лімінальності, що передбачає радикальну відкритість до автентичності, в пошуках якої нівелюються межі між трансцендентним і іманентним; до постіронічності переживання чистоти і пустоти, ірреальності і природності– незбагненності, зникаючої у безмежному просторі краси;

- оптимістичного переконання у тому, що у непростому цифровому світі, завдяки милосердю Спасителя, кожен має шанс залишатись «у тому званні, в якому покликаний,.. не стаючи рабом людей» (1 Кор. 20, 23).

Зважаючи на дарований «цифровикам» такий благодатний шанс, онтологічною основою вивчення авторського курсу педагогічної антропології для аспірантів спеціальності 011 – «Науки про освіту» обрано вчення про спасительну благодать Бога Живого як джерела волі і свідомості особистості.

А це, у свою чергу, зобов'язує дослідника-антрополога не лише до наукової, але й духовної чистоти. Адже йому випадає

особлива честь досягнути людину – образ ідеального Першобразу.

Серед масиву методологічних основ формування антропологічної компетентності сучасного педагога-дослідника виокремимо такі принципи:

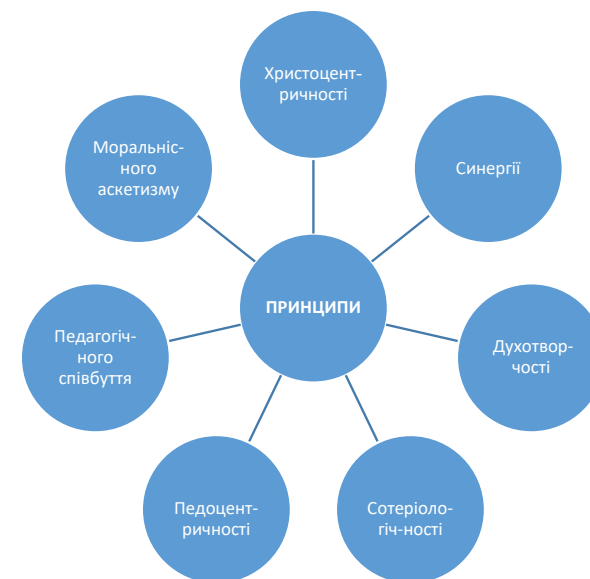

Рис. 1. Принципи побудови предметного поля педагогічної антропології

Ефективність упровадження цих принципів у педагогічний процес передбачає дотримання ряду антиномій: свободи і слухняності, загальнокультурного і національного, традиційного та інноваційного, замкнутості від світу і відкритості до нього і людей у Бога, мовчання і повчання, пасивності й активності. До того ж, принцип антиномічності має визначати і ставлення педагога до учня (вихованця), його розуміння – не як свого двійника, а як Заслуженого Співрозмовника. Така **сотеріологічна орієнтація освіти стає справою особистої совісті.**